

Prawa człowieka w edukacji w okresie transformacji ustrojowej w Polsce (1989 – 2012)

Nowa rola edukacji po 1968 r. z uwzględnieniem konieczności edukacji w zakresie praw człowieka

- ▣ Raport *Granice wzrostu* przedstawiony w 1972 r. przez Klub Rzymski dał początek hasł: „uczenie się bez granic” oraz „uczenie się przez całe życie”
- ▣ Polityka prezydenta USA Jimmy’ego Cartera, który uczynił z praw człowieka część „rzeczywistości międzynarodowej polityki”
- ▣ Prace Międzynarodowej Komisji ds. Edukacji Dwudziestego Pierwszego Wieku, *Edukacja: jest w niej ukryty skarb*, opr. Jacques Delors

EDUKACJA W ZAKRESIE PRAW CZŁOWIEKA

- ▣ Edukacja o prawach człowieka
(wiedza)
- ▣ Edukacja praw człowieka
(umiejętności)
- ▣ Edukacja dla praw człowieka
(działanie)

Trzy typy definicji Nancy Flowers (wyróżnienie ze względu na twórców i ich cele)

- ▣ Instytucje rządowe i organizacje międzynarodowe
- ▣ Organizacje pozarządowe
- ▣ Nauczyciele akademicy i edukatorzy szkolni

Trzy typy definicji Felisii Tibbitts (treść edukacji)

- ▣ „wartości i model świadomości obywatelskiej”
- ▣ „model odpowiedzialności”
- ▣ „model transformacyjny”

Edukacja w zakresie praw człowieka w organizacjach międzynarodowych

- ▣ ONZ
- ▣ koordynacja działań na rzecz edukacji w zakresie praw człowieka *UNESCO*,
- ▣ Promocja zajmuje się powołany w 1993 r. Urząd Wysokiego Komisarza ds. Praw Człowieka.
- ▣ OBWE
- ▣ sędowała tą edukację na Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka.
- ▣ Rada Europy
- ▣ edukacją praw człowieka prowadzi *CDED (Steering Committee for Education)*,
- ▣ Unia Europejska
- ▣ powołana w 2007 r. Agencja Praw Podstawowych *FRA (European Union Agency for Fundamental Rights)*

Światowy Plan Działania na Rzecz Edukacji o Prawach Człowieka i Demokracji

- ▣ 5-6 listopada 2007 r., Strasburg Zgromadzenie Regionalne (Rada Europy we współpracy z Biurem Wysokiego Komisarza ONZ ds. Praw Człowieka (OHCHR), UNESCO i Biurem Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka (ODIHR)).

Edukacja w zakresie praw człowieka w Radzie Europy

- ▣ Statut Rady Europy z 1949 r.
- ▣ październik 1993 r. , Wiedeń, Pierwszy Szczyt Rady Europy
- ▣ 1997 r., Strasburg, Drugi Szczyt
- ▣ 7 maja 1999 r. na 104 sesji Komitetu Ministrów Rady Europy stworzenie urzędu Komisarza ds. Praw Człowieka.
- ▣ 2005 r. , Warszawa Trzeci Szczyt Rady Europy
- ▣ 2010 r. *Zalecenie Komitetu Ministrów w sprawie Karty edukacji obywatelskiej i edukacji o prawach człowieka (Recommendation CM/Rec(2010)7 of the Committee of Minister to member states on the Council of Europe Charter on Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education)*

Definicja „edukacja o prawach człowieka” według Karty Edukacji Obywatelskiej i Edukacji o Prawach Człowieka

„Edukacja o prawach człowieka” oznacza edukację, szkolenia, podnoszenie świadomości, informowanie oraz działania, których celem jest wyposażenie uczących się w wiedzę, umiejętności oraz kształtowanie ich postaw i zachowań służących wzmocnieniu udziału tych osób w działaniach na rzecz budowania i obrony powszechnej kultury praw człowieka w społeczeństwie, mając na uwadze promowanie i ochronę praw człowieka i podstawowych wolności.

Edukacja formalna, nieformalna, alternatywna

- ▣ Edukacja formalna – ustrukturalizowany system kształcenia i szkolenia (od przedszkola po uniwersytet)
- ▣ Edukacja nieformalna – wszelkie poza e.f. zaplanowane formy edukacyjne w celu poszerzenia umiejętności i kompetencji
- ▣ Edukacja alternatywna – inne formy nabywania wiedzy i praktyki w trakcie swojego życia

Edukacja w Zakresie Praw Człowieka po 1989 r.

- ▣ 1989 – 1997 romantyzm
- ▣ 1997 – 2004 pragmatyzm
- ▣ 2004 – 2008 zastój
- ▣ 2008 – 2012 próby przebudzenia

EDUKACJA W PODSTAWIE PROGRAMOWEJ WYBRANYCH KIERUNKÓW STUDIÓW

- ▣ w ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, w art. 13 wymieniono podstawowe zadania uczelni, a w pkt 2 zapisano, że jest nim „wychowywanie studentów w poczuciu odpowiedzialności za państwo polskie, za umacnianie zasad demokracji i poszanowanie praw człowieka
- ▣ Brak zapisów
- ▣ Zapisy powierzchownie traktujące zagadnienie

Edukacja akademicka

Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, gdzie w art. 13 wymieniono podstawowe zadania uczelni, a w pkt 2 zapisano, że jest nim „wychowywanie studentów w poczuciu odpowiedzialności za państwo polskie, za umacnianie zasad demokracji i poszanowanie praw człowieka”

Zakłady, Katedry, Ośrodek Praw Człowieka

Poznańskie Centrum Praw Człowieka PAN

26 Uniwersyteckich Poradni Prawnych

Stowarzyszenie ELSA Polska

EDUKACJA W PODSTAWIE PROGRAMOWEJ

- ▣ Według Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół problematyka praw człowieka ma być realizowana na wszystkich poziomach w szkołach podstawowych, gimnazjach i ponadgimnazjalnych.

Początek edukacji formalnej o prawach człowieka

- ▣ 1991 r. w Ministerstwie Edukacji Narodowej rozpoczęła się realizacja programu pt. Kształcenie Obywatelskie, jako fragment szerszego polsko-amerykańskiego projektu Edukacja Obywatelska w Społeczeństwie Demokratycznym

Przygotowanie Kadry nauczycielskiej

„przygotowanie kadry nauczycielskiej do nauczania i wychowania wymaga natychmiastowej zmiany, „gdyż jest anachroniczny i nieuwzględniający podstawowych wartości – nie rozwija podstawy otwartości, akceptacji dla różnorodności, nie kształtuje postaw twórczych i zaangażowania obywatelskiego, nie buduje kluczowych kompetencji związanych z samodzielnym organizowaniem swego warsztatu pracy oraz umiejętnościami społeczno-organizacyjnymi dotyczącymi prowadzenia zespołu/klasy”

Elżbieta Czyż, Ewa Falkowska (red.), *Przestrzeganie praw dziecka w Polsce. Rekomendacje dla Parlamentu i Rządu*, Polski Komitet Narodowy UNICEF, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Warszawa 2009, s. 5.

„Odnosnie wiedzy o prawach ucznia należy przede wszystkim zaakcentować niepokojąco niski poziom wiedzy o prawach ucznia wśród nauczycieli. Nie powinien uspokajać fakt nieco wyższej kompetencji nauczycieli w porównaniu z uczniami. Nauczanie o prawach ucznia jest jednym z integralnych elementów wiedzy o prawach człowieka i przygotowania do dojrzałego życia w społeczeństwie. Podobnie jak nauczyciel nie może sobie pozwolić na niekompetencję z przedmiotu, którego naucza, tak nie może posiadać luk w wiedzy o prawach człowieka”.

Kto uczy WOS

- ▣ Brak kierunku studiów przygotowującego do zawodu nauczyciela WOS
- ▣ Wyniki badań przeprowadzonych w 37 gimnazjach (z udziałem 49 nauczycielach wos) większość z nich ukończyła studia historyczne ale również filologiczne, społeczne, nauki polityczne, znaleźli się również w tej grupie biolodzy, absolwent Akademii Wychowania Fizycznego, teolog i muzyk
- ▣ Anita Sobańska, *Założenia projektu badawczego „Monitorowanie reformy systemu oświaty” oraz metody badawcze*, w: Ewa Wosik (red.), op.cit., s.16–17.

Kto uczy praw człowieka?

- ▣ Badania na 203 nauczycieli 189 uczyło o prawach człowieka
- ▣ 50 miało zajęcia z praw człowieka
- ▣ Z 18 nauczycieli 5 miało zajęcia z praw człowieka
- ▣ Wiedza:
 - ▣ z internetu
 - ▣ z dostępnych, ubogich publikacji

Podręczniki

- ▣ Odzwierciedlają stan wiedzy autorów na temat praw człowiek
- ▣ Błędy merytoryczne
- ▣ Odzwierciedlają podejście do praw człowieka
- ▣ Brak „ducha praw człowieka”
- ▣ Przeteoretyzowane

Przekazywane treści

▣ Teoria

„jak patrzę na program wiedzy o społeczeństwie, w którym autorzy chcą ująć w kapsułce całą wiedzę w zakresie socjologii, politologii, historii gospodarczej, to opadają mi ręce. To przecież jest bez sensu. Jest w tym widoczna prawdziwa pycha autorów, przekonanie, że to, co oni sobie do głów wbijali przez lata i z czego zrobili czasem mniej, czasem bardziej lukratywny zawód, jest niezbędna ludziom do życia. Wrzucanie w program nauczania, a potem w podręczniki wszelkiej wiedzy na dany temat ‘jest wrogie dziecku’. Niczego go nie nauczy, wręcz zaszkodzi” „Całkowicie wyparto z naszej edukacji wiedzę empiryczną, doświadczenia ludzi. I efektem tego jest, że ludzie u nas są na ogół bardzo wykształceni, bardziej niż Amerykanie, więcej mają wiedzy quizowo-akademickiej, natomiast społeczeństwo gorzej funkcjonuje, mamy gorszą organizację pracy, nie ma prawie żadnej wiedzy praktycznej”

▣ Wiktor Osiatyński

DOBRE PRAKTYKI EDUKACYJNE

- ▣ Teoria
- ▣ *Olimpiada wiedzy o prawach człowieka. Demokracja – Prawa człowieka – Rządy prawa, UMK*
- ▣ Szkoła Praw Człowieka HFPC
- ▣ Amnesty International
- ▣ Konferencje naukowe RPD (Rok Janusza Korczaka)
- ▣ Praktyka
- ▣ Konkurs na Konstytucję Szkoły
- ▣ Społeczny Monitoring Edukacji

RPD ROK 2012 JANUSZ KORCZAK

www.2012korczak.pl

PODSUMOWANIE

- ▣ Niewywiązywanie się instytucji państwa z podjętych zobowiązań międzynarodowych
- ▣ Powierzchowne traktowanie zagadnienia praw człowieka przekłada się na ich nieznajomość i nieumiejętność korzystania z nich oraz ich naruszanie
- ▣ Uczenie okolicznościowe – z okazji...
- ▣ Konieczność edukacji w zakresie praw człowieka
- ▣ Wszechstronne nagłaśnianie tego problemu